

LÄTT SOM EN PLÄTT ELLER NÅGOT HELT ANNAT?
Kunskaper i kongruens hos medicinstuderande och deras egen uppfattning om dessa
kunskaper

Ilona Maijala
Kandidatavhandling
i svenska språket
Humanistiska fakulteten
Uleåborgs universitet
Maj 2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
1.1. Syfte	3
1.2. Material och metod	4
2. TEORETISK BAKGRUND	7
2.1. Kongruens	7
2.1.1. Kongruens i adjektivattribut och i adjektiv som predikativ.....	7
2.1.2. Grammatisk kongruens	8
2.2. Språkinlärning	9
2.2.1. Svenskinlärning i den finska grundskolan	9
2.2.2. Grammatikinlärning	10
2.3. Tidigare forskning	10
3. ANALYS OCH RESULTAT	12
3.1. Informanters bakgrundinformation	12
3.2. Enkät och hur resultat liknar studerandes egen uppfattning	12
3.2.1. Frågor om adjektivattribut	13
3.2.2. Frågor om adjektiv som predikativ	18
4. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	23
LITTERATURFÖRTECKNING	26
BILAGA. Enkät	28

1. INLEDNING

Kunskaper i vårt andra inhemska språk är ganska dåliga även om svenskan är ett obligatoriskt språk för alla finnar i både gymnasium och grundskola (Åberg 2010: 368). Dessutom klarar studerande sig i studentexamen med minimala kunskaper eftersom betygsfördelningen går enligt *Gausskurvan*. När dessa studerande börjar studier vid universitetet ställs de inför svårigheter eftersom det krävs riktiga kunskaper i svenska för att klara sig. (Elsinen & Juurakko-Paavola 2006:129, 135) Jag började bli medveten om vad jag vill forska i min kandidatavhandling å ena sidan på grund av sådana påståenden om dåliga kunskaper i svenska å andra sidan på grund av mitt intresse för grammatik och dess betydelse i språkinlärning. Jag tyckte att sådana påståenden var i strid med vad jag exempelvis hade hört om medicinstuderandena och hur de klarar sig på obligatoriska svenskkurserna. Som blivande svensklärare ville jag ytterligare ta reda på universitetsstuderandenas kunskaper i svenska.

Temat blev mera exakt när jag tänkte på hurdana grammatiska saker jag själv hade lagt märke till när jag hade korrigerat kurskamraternas uppsatser: *kongruens* var en av dessa grammatiksaker. Att lära sig kongruens i sig själv har inte varit ett mycket forskat ämne inom språkvetenskap även om grammatik och behärskning av den har man forskat på olika sätt. Därför tyckte jag att det skulle vara intressant att veta hur universitetsstuderandena kan kongruens men också hur bra de tycker att de är på den. Temat blev följaktligen kunskaper i kongruens hos medicinstuderande och deras egen uppfattning om dessa kunskaper. De var ett optimalt val för denna avhandling eftersom jag hade hört om att medicinstuderandena ofta har mycket motivation att lära sig svenska tillräckligt bra. Kongruens för sig är i alla fall ett mycket brett ämne, så i denna avhandling bestämde jag mig för att diskutera och analysera kongruens av adjektiv som attributiv och predikativ, det vill säga numerus-, species- och genuskongruens hos dem.

1.1. Syfte

Syftet med denna kandidatavhandling är att forska hurdana kunskaper i kongruens medicinstuderandena har och hurdan deras egen uppfattning om dessa kunskaper är. Studerandena som undersöks studerar inte svenska som huvudämne, utan de är

medicinstuderandena på en obligatorisk svensk kurs som hölls av Kielikeskus, nuvarande Oulun yliopiston täydentävien opintojen keskus, TOPIK, vid Uleåborgs universitet. I denna avhandling ska jag använda ett översatt namn *Språkcentret* för Kielikeskus för att hela avhandlingen ska vara på svenska. Kursläraren Hanna-Leena Ainonen (2017) berättade om att hon inte undervisar så mycket grammatik på kursen för kursen fokuserar sig till att lära studerandena medicinska termer och praktisk kommunikation mellan läkaren och patienten. I alla fall hade studerandena repeterat adjektivet en vecka tidigare. I denna avhandling är det forskade ämnet *grammatisk kongruens*, som kan sägas vara en central del i den svenska grammatiken och därför ska avhandlingen svara på följande frågor:

1. Hur bra kan medicinstuderandena kongruens?
2. Motsvarar medicinstuderandenas uppfattningar om deras kunskaper resultat som enkäten avslöjar?

1.2. Material och metod

För avhandlingens teoretiska bakgrund används som material olika grammatikböcker för att förklara vad kongruens är och varför det kan sägas vara en central del i den svenska grammatiken. För att kunna förklara viktighet av kongruensen och argumentera varför studerandena gör vissa fel med den använder jag också en dissertation *Kongruens i svenskan* av Roger Källström (1993) och artiklar om tidigare forskning inom ämnet grammatik och undervisning. Förutom teoretisk bakgrund genomför jag ytterligare en enkät hos medicinstuderandena på en obligatorisk svensk kurs som hölls av Språkcentret i Uleåborgs universitet i vår 2017. När man vill ta reda på kunskaper eller förmågor använder man vanligen standardiserade test (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009:185), men jag vill i alla fall veta om både kunskaperna hos informanterna och hur de själva uppfattar sina kunskaper. Följaktligen genomför jag enkäten eftersom man oftast använder en enkät när man vill förklara informanternas egna uppfattningar (Hirsjärvi et al. 2009:185), och jag tycker att det är möjligt att ta reda på båda sakerna med den. Med hjälp av enkäten tar jag reda på hurdana kunskaper i kongruens studerandena har och vad är deras uppfattningar om sina kunskaper i den. Jag förklarar också vad kan vara orsak till om resultaten mellan enkäten och studerandenas uppfattningar skiljer sig. Jag hade en möjlighet att ta med en utgångsnivåtest

som varje studerande gjorde i början av kursen men jag var tvungen att lämna ut den eftersom utrymme i kandidatavhandlingen är begränsat.

Två grupper av medicinstuderandena svarade på enkäten som jag använde för att samla in material. Totalt blev det alltså 52 informanter. Jag insamlade materialet i Uleåborg i mars 2017 och jag var närvarande när det skedde. Innan studerandena svarade på enkäten fick de information om vad enkäten behandlar och varför det är viktigt att de svarar på min enkät och svarar på enkäten ärligt och utan hjälp av andra informanter. Jag berättade också om hur jag kommer att numrera varje informant innan jag analyserar resultatet vilket betyder att jag inte visste vem som är vem när jag analysera svaren på enkäten. Alla studerande beslutade att svara på enkäten. Efter att ha gett anvisningar för studerandena fick de svara på enkäten utan att använda något hjälpmedel, såsom ordböcker. I alla fall var klassrum ganska snäva vilket betyder att informanterna var tvungna att sitta strax bredvid varandra. Jag observerade insamlingsituation och tycker att alla egentligen tittade bara på sitt eget enkätspapper och inte försökte tjuvtitta andra informanters svar.

Informanterna fick först svara på frågor om bakgrundsinformation såsom ålder, kön, modersmål, på vilken klass man har börjat studera svenska, hur länge sedan de har studerat svenska, var de har studerat svenska och om de har skrivit svenskan i studentexamen eller inte. I enkäten fanns det också Likertskalor, en öppen fråga och flervalsfrågor som krävde också en korrigerande av adjektivform. Enkäten bestod av nio forskningsfrågor varav jag lämnade ut fem eftersom de inte tillhör mitt forskningsämne efter att ha begränsat det. Jag kommer troligen att använda dessa svar i min framtida forskning eftersom jag bad om lov att använda svar i framtiden i slutet av enkäten. Jag kommer att berätta mera om dessa utelämnade frågor i analys i avsnitt 3.2. I början av enkäten hade jag definierat vad kongruens, adjektiv och pronomen är. Jag hade alltid kursiverat adjektiven både i frågorna och fraserna som de skulle hitta fel i. Alla frågor var på finska och jag hade översatt även de fraser som var på svenska till finska för att ingen skulle missförstå om jag exempelvis syftade på singular eller pluralis med neutrum-ord. (se Bilaga)

På grund av att jag analyserar hur bra studerandena kan kongruens tycker jag att det är bäst att jag använder tabeller som visar hur bra informanterna har kunnat svara på frågorna i enkäten. Med procentuella antal är det lättare att motivera varför jag tycker att några informanter till exempel har bra eller dåliga kunskaper i kongruens eftersom procentuella

antal visar egentlig information om dessa kunskaper. Följaktligen drar jag slutsatser av tabeller och beskriver resultat med hjälp av tidigare forskning vilket betyder att jag använder kvantitativ metod (Hirsjärvi et al. 2009:140). I alla fall försöker jag förklara och förstå informanternas egna uppfattningar och varför de har dessa uppfattningar vilket är typisk för kvalitativ forskningsmetod (Barnham 2015:837). Vad som är kvalitativt i min undersökning är också följande angelägenheter: jag har människor som mitt undersökningsobjekt, frågor i enkäten försöker ta reda på informanternas egna uppfattningar och jag har valt objektgruppen systematiskt. Analysen är ytterligare induktiv eftersom jag strävar efter att lyfta fram oväntade fakta, och jag analyserar informanterna som unika individerna. Jag har ingen hypotes heller eller någon teori som jag testar. (Hirsjärvi et al. 2009:164)

Min avhandling är alltså en beskrivande surveyundersökning eftersom alla informanterna svarar på identiska frågor och informanterna är ett systematiskt valt urval av studerandena som jag använder för att generalisera resultaten (Hirsjärvi et al. 2009:139, 193). Även om urvalet är av acceptabel storlek undviker jag generaliseringar av alla universitetsstuderandena och koncentrerar mig på att generalisera medicinstuderande. Orsaken till detta är att motivation för att studera det andra inhemska språket på denna kurs är tämligen högt bland medicinstuderandena eftersom de kan utöva sina yrken både på finska och på svenska om deras färdighetsnivåer är B2–C1 enligt europeiska referensramen, vilket betyder att de har bra kunskaper i svenska (Ainonen 2017). Allt som allt passar surveyundersökning för min datainsamling eftersom den använder både kvantitativa och kvalitativa metoder och med hjälp av den får jag en omfattande bild av mitt forskningsämne.

2. TEORETISK BAKGRUND

I detta kapitel diskuterar jag kongruens över huvud taget, men jag förklarar också mera djupgående hur man definierar kongruens. Jag koncentrerar mig på att berätta om hur kongruens påverkar adjektivet eftersom min avhandling ändå handlar om hur medicinstuderandena kan välja rätta formen av adjektivet. Jag skriver ytterligare om hur kongruens kan vara både grammatisk och betydelsemässig och vilken av de två man borde välja i vissa situationer. Dessutom berättar jag litet om språkinläring och tidigare forskning för att ge en överblick över grammatikinläring och svenskinläring i Finland och för att kunna motivera resultat bättre i analys.

2.1. Kongruens

Roger Källström (1993:7) skriver i sin doktorsavhandling *Kongruens i svenskan* att "[s]venskan är relativt rik på kongruens" och Svenska språknämnden (2016:237) beskriver kongruens som något som är "automatiskt" och "oreflekterat", och man kan ofta inte motivera varför ordet får den form som det får; man bara vet det. I följande kapitel berättar jag om kongruens i adjektivattribut och attribut som predikativ.

2.1.1. Kongruens i adjektivattribut och i adjektiv som predikativ

I svenskan inverkar i nominalfrasen huvudordets *genus*, *numerus* och *species* på både adjektivets form och pronomenets form. Genus påverkar adjektivattributets böjning och den obestämda artikelns böjning. Detta betyder att man har *en* som artikel för substantiv i utrum och *ett* i neutrum. Adjektiven får också en annan form i utrum och neutrum: i utrum är det *brun* men i neutrum är det *brunt*. I pluralis finns det ingen obestämd artikel och adjektivet står i samma form, *vita*, i båda genusen. (Källström 1993:7) Källström (1993:8) berättar att numerus däremot "spelar en roll för adjektivattributs böjning" men genus spelar ingen roll i pluralis för adjektivet står i samma form i båda genusen. Det heter alltså *en brun blomma* (utrum) men *ett brunt hus* (neutrum). I pluralis är formen *bruna* i båda genusen: *bruna blommor* och *bruna hus*. Källström (1993:8) konstaterar att *species* inverkar på adjektivattributs böjning och att till och med bestämda artikelns form beror på genuset.

Följaktligen är genus oväsentligt för adjektiv i bestämd form (Källström 1993:8). I utrum är formen *en brun blomma* och i neutrum *ett brunt hus* men bestämda formen av dessa nominalfraser är *(den) bruna blomman* och *(det) bruna huset*. I pluralis är obestämda formerna *bruna blommor* och *bruna hus* medan de är *(de) bruna blommorna* och *(de) bruna husen* i bestämda formerna. Adjektiven, *bruna*, är alltså i samma form både i utrum och i neutrum när substantivet står i bestämd form, antingen i singular eller i pluralis.

Predikativa adjektiv behandlar man ungefär på samma sätt som adjektivattribut men specieskongruens finns inte hos predikativa adjektiv (Källström 1993:9–10). Predikativet uttrycker ”en egenskap som tillskrivs referenten till subjektet i satsen” (Dahl 2003:71) och därför kongruensböjs predikativa adjektiv också efter subjekt. Predikativa adjektiv använder man när adjektivet står efter verben *vara* och *bli*. Adjektivattribut används i stället som bestämningar till huvudord bland annat i nominalfraser. (Bulut, Kajander, Nordgren, Repo, Vepsäläinen & Wahlroos 2011:114) Uttrycken *en brun blomma* och *ett brunt hus*, där det finns adjektivattributen *brun* och *brunt*, blir *en blomma är brun* och *ett hus är brunt* när man placerar adjektivet efter huvudordet, det vill säga när det gäller predikativa adjektiv. Pluralformer av dessa exempel blir *blommor är bruna* och *hus är bruna*. Man kan se att genuset påverkar predikativa adjektivets böjning för med ordet *en blomma* (utrum) är predikativa adjektivet *brun* och med ordet *ett hus* får adjektivet formen *brunt*. ”Genus är irrelevant i pluralis” (Källström 1993:8) och därför får båda genusen formen *bruna* i pluralis. Källström (1993:7–8) skriver att numerus ytterligare påverkar predikativa adjektivets form: beroende på genuset får adjektivet formen *brun* eller *brunt* i singular och formen *bruna* i pluralis. Som sagt påverkar species inte predikativa adjektivets form. Predikativa adjektivets form förblir även om huvudordet är i bestämd form: *(den) blomman är brun*, *(det) huset är brunt* och *(de) blommorna/husen är bruna*.

2.1.2. Grammatisk kongruens

Oftast rättar sig adjektiv i nominalfras sin form efter ”grammatiska egenskaper”, och tillbakasyftande pronomen väljer man på samma sätt: med ordet *stolen* använder man pronomen *den* och med *stolar* använder man *de* (Svenska språknämnden 2016:237). Hultman (2013:85) skriver att man kallar *grammatisk kongruens* det när ”ett adjektiv eller pronomen rättar sin form efter de grammatiska egenskaper som det syftar på”. Med grammatisk kongruens är det ganska rätlinjigt och lätt att säga varför man har valt en viss

form för adjektivet men alltid går det inte så automatiskt att säga orsaken till valet. Ofta stöter man ändå på meningar och satser där adjektivens form inte är grammatiskt rätt men satsen eller meningen är i alla fall rätt på ett betydelsemässigt sätt. När det gäller en situation som detta talar man om *betydelsemässig kongruens*. I betydelsemässig kongruens styr betydelsen valet av form fast formen inte är i enlighet med de grammatiska egenskaperna. Valet mellan grammatisk och betydelsemässig kongruens kan ibland vara svårt men man måste använda grammatisk kongruens i stället för betydelsemässig kongruens i vissa situationer. En situation där man till exempel absolut måste använda grammatisk kongruens är ”när adjektivet står direkt före det substantiv det hör ihop med”. Även om man kan säga både *Publiken var missnöjda med framställningen* och *Publiken var missnöjd med framställningen* får man inte säga *En missnöjda publik gillade inte framställningen*. I denna situation är det ett måste att säga *En missnöjd publik gillade inte framställningen*. (Svenska språknämnden 2016:237–238) Allt som allt kan man säga att även om kongruens sägs vara automatisk och oreflekterad är det inte alltid så lätt att välja form för adjektiv.

2.2. Språkinlärning

I detta kapitel diskuterar jag svenskinlärning i Finland och hurdan grammatikinlärning är med hjälp av tidigare forskning inom språkvetenskap.

2.2.1. Svenskinlärning i den finska grundskolan

Finland är ett tvåspråkigt land vilket betyder att det har två officiella språk. Därför måste alla finskspråkiga elever lära sig tala svenska i skolan. (Paavilainen 2010:260) Man har brukat börja läsa svenska i årskurs sju (Elsinen et. al 2006:129) men sedan 2016 har man börjat läsa svenska senast på sjätte klassen (Tollola 2015). Enligt Läroplansgrunderna (Utbildningsstyrelsen 2014:134) kan man om man vill börja läsa svenska redan tidigare vilket betyder att man lär sig den långa lärokursen, det vill säga A-lärokursen. Om man börjar lära sig svenska på sjätte klassen studerar man den medellånga lärokursen, B1-lärokursen. Utgångspunkten för att lära sig svenska är att språket ”används i olika situationer och sammanhang” och undervisningen stärker ”elevernas språkliga medvetenhet”. Eleverna ska också förstå den svenska kulturen och det är viktigt att ”flera olika läroämnen

samarbetar”. (Utbildningsstyrelsen 2014:220) I tidigare Läroplansgrunderna (Utbildningsstyrelsen 2004:131) tog man upp grammatiska strukturer som substantiv- och adjektivböjning, centrala verb- och satslära samt vanligaste pronomen och prepositioner. De grammatiska strukturer som man ska ta upp i nyaste Läroplansgrunderna (Utbildningsstyrelsen 2014:209) är centrala lagbundenheter som ordklasser, satser och böjning av verb och substantiv. Det sägs ingenting om användningen av adjektiv i sig själv men man kan anta att adjektiv(kongruens) ingår i ordklasser.

2.2.2. Grammatikinläring

Kristina Tengelin (2012:3) diskuterar i sitt examensarbete implicit och explicit inläring, och hon beskriver implicit inläring som omedveten och explicit inläring som medveten. Implicit inläring betyder alltså att man lär sig språk genom att ”omedvetet göra något meningsfullt av den information[en]” man får (Krashen via Tengelin 2012:12). Implicit inläring kan även jämföras till ett barn som lär sig sitt modersmål: genom att repetera ordet otaliga gånger förstår barnet slutligen ordets vidare mening och användning (Schmitt via Tengelin 2012:12). Följaktligen lär man sig enbart de vanligaste orden i språket (Lundahl via Tengelin 2012:13). Norris och Ortega (2000:437) skriver att om läraren undervisar studerandena uttryck och fraser utan att inlärarna blir medvetna om grammatiska regler bakom dem gäller det implicit undervisning. Explicit undervisning med deduktiv metod i stället är när läraren undervisar med tydliga grammatiska regler och med induktiv metod när studerandena själva ska lägga märke till ”vissa former och komma med en regel” (DeKeyser via Åberg 2010:369). Explicit inläring kallas ”traditionell språkundervisning” och målet är alltså att man ”utöka[r] sin vokabulär genom att tillämpa olika typer av ordinlärningsstrategier”. Sedan testas kunskaper i språket exempelvis igenom att förhöra studerandena på glosor och sina hemläxor. (Tengelin 2012:17)

2.3. Tidigare forskning

Eeva-Liisa Järvinen (2010:155, 162–163) har i sin artikel ”Val av species och bestämdhetsform i ett test för finska grundskolelever” presenterat ”ett test som belyser finska niondeklassares förmåga att välja rätta bestämdhetsformer och motivera sina val på finska”.

Järvinen berättar till exempel om hur elever inte ofta kan motivera även rätta svar och oftast har de inte ens motiverat sina svar. Ytterligare skriver hon att ”adjektivattribut förklarades mest sällan med en regel” och hur ett centralt resultat var att den största delen av eleverna inte har kunnat förklara varför de har valt en viss form med en grammatisk regel. En annan forskning inom grammatik är till exempel Minna Sandelins (2012) undersökning om hur ”lärare i nordiska språk, svenska språket och nordisk filologi förhåller sig till språkfärdighet som en del av den akademiska utbildningen”. Allt som allt kan man dra nytta av dessa tidigare studier även om man inte har gjort mycket forskning gällande kongruens och inläring av den. Studierna handlar inte om behärskning av kongruens men de ger i alla fall nyttiga orsaker till vilka fel studerandena kanske gör gällande grammatik och varför de gör dessa fel. Med hjälp av dessa artiklar som jag presenterade ovan kan jag motivera bättre varför studerandena har gjort vissa fel och vad som ligger bakom deras val av adjektivform i min enkät och deras utgångsnivåtester, och också varför de har värderat sina kunskaper på det sättet som de har.

3. ANALYS OCH RESULTAT

I detta kapitel behandlas svaren på enkäten som används för att analysera studerandenas kunskaper i kongruens och deras uppfattningar om sina kunskaper. Till en början berättar jag om informanternas bakgrund, och efter det diskuterar jag resultaten som jag fick med enkäten och analyserar hurdana fel studerandena gjorde gällande kongruens i frågor om adjektivattribut. Sedan fortsätter jag till att utreda om studerandenas uppfattningar om sina kunskaper liknar resultaten av enkäten. Efter detta analyserar jag frågor om adjektiv som predikativ på samma sätt som frågor om adjektivattribut.

3.1. Informanternas bakgrundinformation

I min undersökning finns det 52 informanter vars ålder varierar från 20 till 39. Största delen av informanterna är i alla fall mellan 20–27, och alla informanter är från andra årskursen av medicinska studier och har finska som modersmål. En av informanterna hade börjat studera svenska på första klassen, tre på fjärde klassen, sex på femte klassen, en på åttonde klassen och 41 på sjunde klassen. Perioden mellan att informanterna inte hade studerat svenska varierade från två till 21 år. De flesta informanter hade studerat svenska minst för sju år sedan. Två av informanterna hade missförstådd frågan eftersom den ena svarade 1 vecka och den andra 2 veckor, vilket betyder att de menade att de hade studerat svenska på denna obligatoriska kurs. På basis av materialet hade 16 av informanterna inte tagit studentexamen i svenska och 36 hade gjort det.

3.2. Enkät och hur resultat liknar studerandes egen uppfattning

För tydlighets skull analyserar jag enkäten i mindre delar, vilket betyder att jag går igenom resultaten två frågor i taget. Jag analyserar alltså frågor 1–4 två frågor i gång eftersom frågor 1 och 2 gäller adjektivattributet och frågor 3 och 4 adjektiv som predikativ. Den första frågan av dessa två är alltid en uppgift där man ska svara på om något är fel med adjektivformen i frasen och den andra frågan tar reda på hur lätt det var för studerandena att välja den rätta formen. Frågor 5–9 analyserar jag inte eftersom de inte passar min forskning efter att ha

begränsat forskningsämnet radikalt på grund av kandidatavhandlingens begränsade utrymme, såsom jag har redan tidigare konstaterat.

Med frågor 5 och 6 ville jag ta reda på hur bra informanterna är på att välja rätta formen av pronomenet när det syftar på huvudordet i föregående sats och hur bra de tycker att de är på detta. Med fråga 7 försökte jag få veta hur bra informanterna tycker att de är på att välja adjektivformen med olika genus och hur bra dessa uppfattningar liknar deras kunskaper som visas i enkäten. Orsaken till att jag lämnade ut fråga 8 är att jag försökte ta reda på hur lätt det är att välja rätta formen av adjektivet när studerandena skriver själva. Informanterna skriver i alla fall ingen text själva på svenska i enkäten och därför är de utelämnade frågorna onödiga för min forskning. Om jag hade tagit med utgångsnivåtester som var uppsatser skrivna av informanterna skulle jag ha dragit nytta av dessa frågor också. Jag får ändå använda svaren på dessa frågor i min pro gradu-avhandling eftersom jag bad informanterna om lov att använda resultaten jag får med enkäten i framtida forskning och bara en tackade nej. Jag går inte igenom svar på fråga 10 heller eftersom jag bad informanterna om att ge feedback på enkäten med denna fråga. Frågan ger viktig information för mig om hur bra enkäten lyckades, men svaren på denna fråga är inte betydande med tanke på enkätens resultat.

Slutligen vill jag konstatera att alla översättningar som förekommer i analysen är översatt av mig. Dessutom använder jag tabeller eftersom jag tycker att de hjälper till läsaren med att förstå resultaten genom att de kan själva ha en koll på procentuella antalen som förekommer i texten.

3.2.1. Frågor om adjektivattribut

Fråga 1 testade informanternas kunskaper gällande adjektivattributiv och frågan var ”Ovatko seuraavien kohtien *adjektiivit* oikeassa/väärässä muodossa? Jos ne ovat väärin, mikä on oikea muoto?” (Är följande *adjektiv* i rätt/orätt form? Om de är i orätt form vad är den rätta formen?). Första frågan bestod av punkter a–f och jag analyserar dem en i gång med hjälp av tabeller. Tabellerna visar hur många procent av informanterna har svarat rätt och orätt på frågan. Om punkten är orätt visar tabellerna också hur många procent av informanterna har gett rätta och orätta adjektivformen. Om man gav inget svar på vad den rätta formen ska vara

tolkade jag deras svar som ”gav orätta formen”. Procentuella antal avrundas till en decimal. I fråga 2 värderade informanterna sina kunskaper enligt följande mening: ”Ympyröi sopivin vaihtoehto. Virheiden löytäminen yllä olevista kohdista oli:” (Ringa in det lämpligaste alternativet. Att hitta fel i punkterna ovan var:). Informanterna ges möjlighet att välja det lämpligaste alternativet mellan 1 och 5. Alternativen var följande: ”1 = todella vaikeaa, 2 = vaikeaa, 3 = ei vaikeaa eikä helppoa, 4 = helppoa, 5 = todella helppoa” (1 = verkligt svårt, 2 = svårt, 3 = inte svårt eller lätt, 4 = lätt och 5 = verkligt lätt).

Fråga 1. a) en *stort* katt

Tabell 1. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt a är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
96,2 %	3,8 %	86 %	14 %	ett stort katt (2)
				en stora katt (3)
				svaret saknas (2)

I punkt a är adjektivet i orätt form eftersom det borde vara i n-formen *stor* med utrum-ordet *en katt*. Medvetna om detta var 96,2 % av alla informanter men 14 % av dem gav orätt adjektivform. Två informanter hade ändrat inte bara adjektivets form utan också substantivets och obestämda artikelns form: de hade skrivit *ett katt* som om *katt* var ett neutrum. Tre informanter tyckte i stället att det ska vara *en stora katt*. De har kanske glömt hur man förfar med obestämd form i utrum eller läste inte instruktionerna noggrant. Två informanter hade dessutom vetat att adjektivform är orätt men gav inget svar på hur man borde ändra adjektivformen för att den skulle vara rätt.

Fråga 1. b) ett *vackert* hus

Tabell 2. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt b är rätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
92,3 %	7,7 %	ett vackra hus (1)
		ett vacker_ hus (3)

I punkt b är adjektivet i rätt form, och på basis av materialet visste 92,3 % av informanterna det medan 7,7 % av informanterna tyckte att adjektivformen är orätt. Samma informant som

svarade att adjektivet skulle vara i den långa a-formen i punkt a tyckte att adjektivet *vacker* ska vara i a-form också i punkt b. Tre informanter tyckte att adjektivet skulle vara i formen *vacker*. Intressant är att alla av dem hade vetat att punkt a var orätt och gett också rätta formen i punkten. Det kan vara att de har glömt hur adjektivböjning fungerar i samband med substantiv i neutrum.

Fråga 1. c) mitt *stort* hus

Tabell 3. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt c är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
52,9 %	47,1 %	70,4 %	29,6 %	mitt <i>storta</i> hus (1)
				mitt <i>stor_</i> hus (4)
				<i>min</i> <i>stor_</i> hus (2)
				svaret saknas (1)
				svaret saknas helt (1)

Adjektivformen är orätt i punkt c, och på basis av materialet visste 52,9 % av informanterna det. I alla fall var det nästan en tredjedel av dessa informanter som inte kunde ge rätta formen av adjektiv. En informant svarade ingenting på denna punkt och man kan således anta att informanten inte vet om adjektivformen är orätt eller rätt. Därför räknade jag inte ens hans svar in med resultaten i denna punkt. En informant gav inget svar på vilken form adjektiv borde få efter possessiva pronomenet *mitt*. En informant hade felaktigt skrivit *storta* vilket bevisar att informanten vet att något borde ändras i adjektivformen men är inte helt säker på hur man borde ändra formen. Fyra informanter tyckte att formen borde vara *stor*. Intressant är att en av dessa informanter hade tidigare vetat att punkt b, *ett vackert hus*, är rätt medan en annan informant felaktigt hade ändrat adjektivets form till utrum i både punkt b och punkt c. Detta tyder igen på att informanten inte är helt medveten om hur adjektivböjning fungerar. I stället hade två informanter ansett att *hus* är ett utrum och ändrade hela frasen till *min stor hus* vilket utvisar att informanterna inte kan adjektivböjning med possessiva pronomenet *min* och att de inte har läst igenom instruktioner till enkäten noggrant och har inte lagt märke bara till adjektivet utan också till substantivet. Det är intressant att en informant ändrade ordets genus i denna punkt eftersom hen inte hade gjort det i punkt b.

Fråga 1. d) de *vacker* blommorna

Tabell 4. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt d är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
92,3 %	7,7 %	89,6 %	10,4 %	de <i>vacker</i> blommor_ (1)
				de <i>vackra</i> blommor_ (1)
				de <i>vackera</i> blommorna (2)
				svaret saknas (1)

I punkt d är adjektivform orätt, och 92,3 % av informanterna var medvetna om det. Av dessa informanter kunde 89,6 % ge rätta formen av adjektiv men 10,4 % av informanterna gav orätta adjektivformen och en av dem gav ingen form. Två informanter ändrade också substantivets species i denna punkt. Den ena ändrade inte alls adjektivformen medan den andra ändrade adjektivformen till *vackra* som är den rätta adjektivformen. Igen har en del av informanterna antingen inte läst igenom instruktionerna noggrant eller har kanske tyckt att det finns ett fel i punkten som jag inte har märkt. Två informanter hade svarat att adjektivformen skulle vara *vackera*. Den ena av dessa två informanter har vetat redan tidigare att något borde ändras i punkterna men hen har inte lyckats med att ändra adjektivets form på rätta sättet.

Fråga 1. e) vår *härlig* hund

Tabell 5. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt e är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen
30,8 %	69,2 %	100 %	0 %

I punkt e borde adjektivformen vara *härliga* efter possessiva pronomenet *vår*. På basis av materialet tyckte 69,2 % av informanterna att frasen är rätt som den är men 30,8 % tyckte att frasen är orätt. Alla dessa informanter kunde ge rätta adjektivformen. Resultaten är litet överraskande eftersom i punkt c var 52,9 % medvetna om att adjektivet är i orätt form efter possessiva pronomenet *mitt* och alla av dem kunde inte ens ge rätta formen av adjektiv även om de visste att något är fel i frasen, medan i denna punkt kunde alla som visste att adjektivformen är orätt ge rätta formen. Jag anser att detta bevisar hur många studerandena har dåliga kunskaper i kongruens hos adjektiv i samband med possessiva pronomen.

Fråga 1. f) denna *härliga* årstid

Tabell 6. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt f är rätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
60,8 %	39,2 %	denna härligt årstid (1)
		denna härlig_ årstid (17)
		den här härlig_ årstid (1)
		den_ härlig_ årstid (1)
		svaret saknas helt (1)

Punkt f är rätt men 39,2 % av informanterna tyckte att den inte är det. En informant svarade ingenting på punkten och därför räknade jag inte ens hans svar in med resultaten i denna punkt. Det fanns totalt 17 informanter som ansåg att rätta formen av adjektiv är *härlig*. Flera informanter har troligen märkt att *årstid* är ett utrum och de tycker att de följaktligen ska ge adjektivet i den form som man vanligen använder med detta ord. En informant svarade att rätta formen är *härligt* vilket bevisar att informanten antagligen tror att *årstid* är ett neutrum. I alla fall har hen inte ändrat demonstrativa pronomenets form vilket står litet i strid med antagandet att informanten tror att ordet är ett neutrum. En informant tyckte att rätta formen är *den här härlig årstid*. Informanten ansåg alltså att hela frasen är orätt och ändrade demonstrativa pronomenet *denna* till *den här* som betyder samma sak men passar i alla fall inte informantens svar. Om informanten hade velat säga frasen med *den här* skulle hen bara ha ändrat ordet *årstid* till bestämd form *årstiden*. Informanten har antingen inte läst igenom instruktionerna noggrant eller kanske tycker att man inte kan använda *denna* i detta sammanhang. En informant hade ändrat stavningen av substantiv och skrivit att frasen ska vara *den härlig årstid*. Hen kan alltså inte böja adjektivet i samband med demonstrativa pronomenet *denna*, men det är svårare att förklara orsaken till att hen har skrivit *årstid*. Kanske tycker hen att ordet stavas på detta sätt eller hen har problem med att stava ord över huvud taget. Allt detta tyder på att informanterna inte har bra kunskaper i hur man ska förfara med demonstrativa pronomen.

Fråga 2. Egna uppfattningar om kunskaper i adjektivattribut

En informant rundade in alternativ 1 (verkligt svårt), och hen verkar vara ganska medveten om sina kunskaper. 20 informanter hade rundat in alternativ 2 (svårt), och för största delen

liknar informanternas uppfattningar om sina kunskaper i verkligheten. Jag tycker att tre informanter som valde alternativ 2 (svårt) är sämre än de tror eftersom de gjorde fel i nästan alla punkter. Intressant är att av dessa informanter två av tre hade skrivit svenskan i studentexamen eftersom det tyder på att studentexamen inte har en stor roll i grammatiska kunskaper hos studerande. Jag tycker att fem informanter som valde alternativ 2 (svårt) är bättre än de trodde. I alla fall tycker jag att det fanns det mesta felaktiga uppfattningar om egna kunskaper hos informanter som rundade in alternativ 3 (inte svårt eller lätt) att hitta fel i punkterna.

Alternativ 3 (inte svårt eller lätt) rundades in av 21 informanter, men jag anser att bara nio informanter skulle ha gjort det: sju informanter är sämre och fem är bättre än de tror enligt min åsikt. Kanske har många valt alternativ 3 (inte svårt eller lätt) eftersom det bara är lätt att säga att något är varken svårt eller lätt. Informanter som rundade in alternativ 4 (lätt) eller 5 (verkligt lätt) verkar vara ganska medvetna om sina kunskaper i kongruens. Det fanns ändå två informanter som valde alternativ 4 (lätt) och som jag tycker är sämre än de tror. Allt som allt kan man konstatera att informanterna gjorde fel mest med possessiva pronomina och efter demonstrativa pronomenet *denna*. Informanterna vars kunskaper var sämre gjorde fel också med grunderna i adjektivböjning. Det är intressant att det hur länge sedan informanterna har studerat svenska verkar att ha ingen stor roll i informanternas kunskaper att värdera hur bra de är.

3.2.2. Frågor om adjektiv som predikativ

Fråga 3 testade informanternas kunskaper i adjektiv som predikativ, och frågan var densamma som fråga nummer ett: ”Ovatko seuraavien kohtien *adjektiivit* oikeassa/väärässä muodossa? Jos ne ovat väärin, mikä on oikea muoto?” (Är följande *adjektiv* i rätt/orätt form? Om de är i orätt form vad är den rätta formen?). Frågan bestod igen av punkter a–f, och jag går igenom dem på samma sätt som med fråga nummer ett. Fråga 4 var densamma som den andra frågan: ”Ympyröi sopivin vaihtoehto. Virheiden löytäminen yllä olevista kohdista oli:” (Ringa in det lämpligaste alternativet. Att hitta fel i punkterna ovan var:). Alternativ 1–5 var densamma som tidigare: ”1 = todella vaikeaa, 2 = vaikeaa, 3 = ei vaikeaa eikä helppoa, 4 = helppoa, 5 = todella helppoa” (1 = verkligt svårt, 2 = svårt, 3 = inte svårt eller lätt, 4 = lätt och 5 = verkligt lätt).

Fråga 3. a) Du är *vackert*.

Tabell 7. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt a är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formen (antalet av studerande som gav formen)
61,5 %	38,5 %	96,9 %	3,1 %	svaret saknas (1)

I punkt a borde adjektivet vara i formen *vacker* eftersom det hänvisar till ett personligt pronomen *du*. På basis av materialet visste 61,5 % av informanterna att formen är orätt och 96,9 % av dem gav sedan rätta formen. Bara en informant gav inget svar efter att ha vetat att formen är orätt. Därför tolkade jag hans svar på frågan som ”gav orätta formen”. I stället tyckte 38,5 % av informanterna att formen är rätt som den är.

Fråga 3. b) Köttbullarna är *färdiga*.

Tabell 8. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt b är rätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
92,3 %	7,7 %	köttbullar_ är färdiga (1)
		köttbullarna är färdig_ (3)

Adjektivet är i rätta formen i punkt b, och 92,3 % av informanterna visste det. I stället tyckte 7,7 % av informanterna att frasen skulle vara antingen *köttbullar är färdiga* eller *köttbullarna är färdig*. Informant som ändrade även substantivets stavning hade gjort en sådan ändring redan tidigare vilket tyder på att hen inte har läst igenom instruktioner noggrant eller har problem med att stava ord. Alla fraser var översatta till finska och därför kan man säga att de informanter som svarade *färdig* inte bara läste frasen bra ock tyckte att substantivet är i singular eller att de inte kan adjektivböjning i pluralis. Några informanter har troligen problem med adjektivböjningen eftersom enkäten visar att hen aldrig har tyckt att långa a-formen skulle vara rätt och har ”korrigerat” formerna till korta former när frasen har innehållit a-formen.

Fråga 3. c) Ditt svar är *dum*.

Tabell 9. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt c är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
75 %	25 %	84,6 %	15,4 %	ditt svar är dummt (2)
				ditt svar är dumet (1)
				ditt svar är dummet (1)
				din svar är dum_ (1)
				svaret saknas (1)

Adjektivet borde vara i formen *dumt* eftersom det kongruerar efter substantivet *svaret* och 75 % av informanterna visste det. Rätta adjektivformen gav 84,6 % av dessa informanter. En informant tyckte att formen ska vara *din svar är dum* vilket betyder att informanten felaktigt skulle vilja byta substantivets och possessiva pronomenets genus från utrum till neutrum i stället för adjektivets form. Informanten har gjort samma sak redan tidigare vilket kan tyda på att hen inte läser igenom instruktioner eller är kanske säker på att substantivets genus är orätt i mina fraser. Svårigheter väckte tydligen adjektivböjning av *dum* i denna punkt och fel med denna adjektivform får sin förklaring av att informanterna troligen inte kommer ihåg hur adjektivet böjs. Alla var ändå medvetna om att adjektivet ska sluta i t:et.

Fråga 3. d) Språket i boken är *konstig*.

Tabell 10. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt d är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
76,9 %	23,1 %	90 %	10 %	språket i boken är konstiga (3)
				språket i boket är konstig_ (1)

I denna punkt definierar adjektivet *konstig* substantivet *språket* och därför ska adjektivformen vara *konstigt*. På basis av materialet visste 76,9 % av informanterna att formen är orätt och 90 % av dessa informanter gav rätta adjektivformen. Tre av informanterna tyckte att formen borde vara *konstiga*, och en av dessa informanter hade gjort fel med a-formen flera gånger tidigare. En informant tyckte att hela frasen borde ändras: formen skulle alltså vara *språket i boket är konstig*. Orsaken till varför hen ändrar substantivets genus upprepade gånger i enkäten är svårt att säga och jag har undrat om

orsaken till detta uppförande redan tidigare. Det är i alla fall intressant varför hen använder formen *konstig* även om hen tidigare har kunnat välja rätta adjektivformen med utrum-ordet *katt* och neutrum-ordet *hus*; hen ändrade *en stort katt* till *en stor katt* och tyckte att *ett vackert hus* är i rätta formen i punkter 1. a och b.

Fråga 3. e) Jag tycker att Erik är *lustig*.

Tabell 11. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt e är rätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Orätta formerna (antalet av studerande som gav formen)
92,3 %	7,7 %	jag tycker att Erik är lustigt (2)
		jag tycker att Erik är lustiga (2)

Adjektivformen i frasen är rätt och 92,3 % av informanterna visste det. På basis av materialet gav 7,7 % av informanter i alla fall former som *lustigt* och *lustiga* i stället för rätta formen. Det är intressant att även sådana informanter som har vetat att *du är vackert* ska vara *du är vacker* gör fel med denna punkt. Jag tycker att om man har vetat att man ska använda formen *vacker* med personliga pronomenet *du* skulle man kunna veta att det gör man också med egennamnet *Erik*. *Du* och *Erik* syftar nämligen båda på människor vars egenskaper definieras med n-formen av adjektivet (Bulut et. al 2011: 110).

Fråga 3. f) Att dansa salsa är *rolig*.

Tabell 12. Procentuella resultat av informanter som visste att punkt f är orätt

Gav rätta svaret	Gav orätta svaret	Gav rätta formen	Gav orätta formen	Orätta formen (antalet av studerande som gav formen)
26,9 %	73,1 %	85,7 %	14,3 %	att dansa salsa är roliga (2)

Denna punkt var den svåraste punkten för informanterna eftersom till och med 73,1 % av informanterna tyckte att adjektivformen är rätt även om den borde vara *roligt*. Kanske är punkten problematisk eftersom det egentligen inte finns något genus man kan böja adjektivet efter, och man är tvungen att använda t-formen i sådana fall (Svenska språknämnden 2016:251). Bara 14,3 % av informanter som visste att punkten är orätt hade inte vetat svaret. Dessa informanter tyckte att formen ska vara *roliga*. Båda informanter gjorde flera fel i enkäten vilket tyder på att de har problem med adjektivböjning inte bara i adjektiv som predikativ utan över huvud taget.

Fråga 4. Egna uppfattningar om kunskaper i adjektiv som predikativ

Informanternas egna uppfattningar om sina kunskaper i kongruens varierade i någon mån: de tre informanter som rundade in alternativ 1 (verkligt svårt) och den informant som rundade in alternativ 5 (verkligt lätt) samt de sju informanter som rundade in alternativ 4 (lätt) var medvetna om sina kunskaper medan det fanns tämligen mycket föränderlighet bland informanterna som rundade in alternativ 2 (svårt) eller 3 (inte svårt eller lätt). Jag tycker att bara en informant som rundade in alternativ 4 (lätt) inte är medveten om sina kunskaper i kongruens eftersom hen gjorde fel som är ganska centrala delar i svensk grammatik såsom böjning av adjektiv när huvudordet är ett utrum. De som rundade in alternativ 1 (verkligt svårt) verkar ha allvarliga problem med adjektivböjning över huvudetaget: en informant ändrar exempelvis alla adjektiv som borde böjas efter utrum till pluralis, *språket i boken är konstiga, jag tycker att Erik är lustiga och att dansa salsa är roliga*. De flesta av informanter som rundade in alternativ 4 (lätt) och 5 (verkligt lätt) gjorde ett eller inga fel och problem som de hade gällde punkter som var svåra för flera andra informanter också: a, *du är vackert*, c, *ditt svar är dum* och f, *att dansa salsa är rolig*.

Jag tycker att nästan 75 % av informanter som rundade in alternativ 2 (svårt) är mycket bättre än de tror. På basis av materialet hade 22 informanter rundat in alternativ 2 (svårt) och 19 alternativ 3 (inte svårt eller lätt) vilket kan tyda på att informanterna tycker att det är lättare för dem att välja adjektivformen när ordet står intill adjektivet. Dessutom hade flera informanter studerat svenska för över fem och till och med över 20 år sedan vilket kan vara en orsak till att informanterna har svårigheter att värdera sina kunskaper. I verkligheten lyckades flera till och med bättre på att välja form av adjektiv som predikativ än av adjektivattribut. Fortfarande verkar det hur länge sedan informanterna har studerat svenska ha ingen stor roll i informanternas kunskaper att värdera hur bra de är. Dessutom finns det ingen stor skillnad mellan studerande som har skrivit svenskan i studentexamen och som inte har gjort det. Somliga informanter som har skrivit svenskan tycker att de är dåliga och andra att de är bra.

4. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med denna avhandling var att ta reda på hurdana kunskaper i kongruens medicinstuderandena har och hurdan deras uppfattning om dessa kunskaper är. Jag ville ytterligare veta hur bra studerandenas egna uppfattningar om sina kunskaper motsvarar kunskaper som enkäten bevisar. Som litteratur använde jag olika grammatikböcker, en dissertation och artiklar om tidigare forskning. Jag samlade också in material för min forskning med hjälp av en enkät som svarades av medicinstuderande på en obligatorisk svenskurs vid Språkcentret. Jag bestämde mig för att använda både kvantitativa och kvalitativa metoder och genomförde min forskning med en beskrivande surveyundersökning.

Så som Undervisningsministeriet (via Paavilainen 2010:260) konstaterar har man brukat börja studera svenska på sjätte klassen. Det har ändå varit möjligt att börja studera svenska som A-språk redan tidigare (Utbildningsstyrelsen 2014:134). De fem informanter varav en hade börjat studera svenska på första, tre på fjärde och en på åttonde klassen var faktiskt medvetna om sina kunskaper i kongruens men fyra av de sex informanter som hade börjat läsa svenskan på femte klassen var sämre än de tyckte. Flera av dessa informanter sade att deras kunskaperna är ganska rostiga men tyckte ändå att de var bättre än de egentligen var. Variationen i resultaten bland de 41 informanter som hade börjat studera svenska på sjunde klassen var högt. I alla fall hade dessa informanter som tyckte att de var bättre på svenska ett gemensamt problem: flera hade kunnat ändra adjektivformen från t- eller n-böjningen till a-formen eller åtminstone märkte att adjektivformen är orätt med possessiva pronomenet *mitt* men kunde inte märka fel med pronomenet *vår*.

Det kan kanske handla om implicit inlärning som Kristina Tengelin (2012) skriver om i sin artikel. Som sagt betyder implicit inlärning att man repeterar ordet otåliga gånger och lär sig ordets betydelse (Tengelin 2012:12), men man lär sig då bara de vanligaste orden i språket (Lundahl via Tengelin 2012:13). Detta tycker jag att kan hända med possessiva pronomina eftersom studerande ofta gör egna satser med *min* och använder possessiva pronomina *vår* och *er* ganska sällan. Ofta kan undervisningen vara explicit men grammatiska regler erinrar studerandena sig inte när de skriver själva eftersom de inte kan tillämpa sina kunskaper i possessiva pronomenet *min* på andra possessiva pronomen. De bara vet att man ska använda a-form av adjektiv med *min*, kanske tänker de inte ens på att *min* är ett possessivt pronomen.

En informant faktiskt sade att även om hen kommer på några regler kommer hen inte ihåg dem när hen skriver eller talar.

En annan sak som jag vill lyfta fram är att flera informanter kunde märka att adjektivformen är orätt på något sätt men gav inget svar på vilken adjektivform som man borde använda i stället. Följaktligen hade en del av informanterna inte alls svarat på några frågor vilket kan tyda på att de inte kan adjektivböjning och att de är osäkra på sina kunskaper. Eeva-Liisa Järvinen (2010:162–163) skriver i sin artikel hur i hennes forskning förklarades adjektivattribut ”mest sällan med en regel” och att informanterna i hennes forskning inte har kunnat motivera sina svar. Jag bad inte om några motiveringar i min enkät, men jag tycker att mina resultat liknar Järvinens (2010) resultat med tanke på att informanterna inte ens kunde eller ville ge något svar på vissa frågor. Även om det är viktigt att studerandena får använda svenskan i annorlunda situationer och får bra ”språklig medvetenhet” enligt Utbildningsstyrelsen (2014:220) och adjektivböjning är en central del av undervisning (Utbildningsstyrelsen 2004:131) är färdigheterna att använda språket hos universitetsstuderandena inte så bra. Minna Sandelin (2012:182) skriver precis om hur ”[m]an är tvungen att satsa relativt mycket lärarresurser på färdighetsundervisningen för att de studerande över huvud taget ska ha möjlighet att tillägna sig teoretisk kunskap på målspråket”.

Även om färdigheterna för att lära sig språket inte är optimalt har informanterna i alla fall lyckats relativt bra med att värdera sina kunskaper. Betydande är att flera informanter som hade studerat svenska längesedan var väldigt medvetna om sina kunskaper. Själv hade jag antagit att det skulle kunna ha varit svårt för dem att värdera sina kunskaper efter en längre period utan att studera svenska. Allt som allt kan jag konstatera att de flesta informanter har måttliga kunskaper i kongruens, och endast få informanter tycker att de är antingen mycket bättre eller mycket sämre än de verkligen var. Jag anser att en av de viktigaste resultat som jag fick veta i min forskning är dessa resultat om att medicinstuderandena är medvetna om sina kunskaper i kongruens även om det också finns studerande som tror att de är mycket sämre på kongruens än de verkligen är. Det var ytterligare viktigt att få veta hur dåliga kunskaper hos adjektiv i samband med possessiva pronomen och demonstrativa pronomen flera medicinstuderande har.

Jag tycker att jag lyckades ganska bra med de etiska frågorna eftersom varje informant hade ett nummer i stället för ett namn när jag analyserade deras svar på enkäten. Jag använde avslöjande kännetecken bara vid behov för att förklara resultaten och när jag var säker på att resultaten inte skadar informanten på något sätt även om de andra studerande på kursen skulle kunna känna igen informanten. Jag tycker att kandidatavhandlingen skulle ha blivit bättre om jag hade skrivit den mer aktivt under en längre tidsperiod. I alla fall tycker jag att jag lyckades ganska bra med att analysera resultaten och att hitta bra litteratur som stöder min forskning. På grund av att alla informanter var medicinstuderandena kunde jag inte generalisera alla universitetsstuderandenas kunskaper i kongruens. Jag kunde ändå bilda en generaliserad bild av alla medicinstuderandenas kongruenskunskaper i adjektivattribut och adjektiv som predikativ. Följaktligen förblir behärskan av flera viktiga grammatikreglerna gällande kongruens obekant. I alla fall fick jag svar på alla forskningsfrågor som jag hade. I framtiden skulle det kunna vara nyttigt att fråga om informanters hemort och om de har svenskspråkiga släktingar eftersom dessa faktorer också kan påverka informanters kunskaper i svenskan. Jag vill fortsätta studera kunskaper i grammatik och kommer troligen att studera antingen medicinstuderandenas kunskaper i den svenska grammatiken mera omfattande eller försöker generalisera kongruenskunskaper hos alla universitetsstuderande i min pro gradu-avhandling.

LITTERATURFÖRTECKNING

Material

Enkät svar besvarade av 52 informanter. Insamlingstid: 15–17 mars 2017. Materialet bevaras hos skribenten.

Muntliga källor

Ainonen, Hanna-Leena, Lärare vid Språkcentret, Oulu. Diskussion 15.7.2017.

Övrig litteratur

Barnham, Chris, 2015: Quantitative and qualitative research. I: *International Journal of Market Research* [online, ScienDirect/Uleåborgs universitet], 57, S. 837–854.

[Citerat 19.5.2018]. Tillgänglig: <<https://www-sciencedirect-com./science/article/pii/S0747563214002830>>.

Bulut, Sonja; Kajander, Pauli; Nordgren, Anders; Repo, Heidi; Vepsäläinen, Pauliina & Wahlroos, Sanna, 2011: *Magnet – Kurs 7*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Dahl, Östen, 2003: *Grammatik*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Elsinen, Raija & Juurakko-Paavola, Taina, 2006: *Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula, 2009: *Tutki ja kirjoita*. Femtonde upplagan. Helsinki: Tammi.

Hultman, Tor G. 2013: *Svenska Akademiens språklära*. Riga: Livonia Print.

Järvinen, Eeva-Liisa, 2010: Val av species och bestämdhetsform i ett test för finska grundskolelever. I: *Svenskans beskrivning 30 i Stockholm 10.–11.10.2008* [online], red. av Cecilia Falk, Andreas Nord & Rune Palm. Åttonde upplagan. Stockholm: Taberg Media Group. S. 155–164. [Citerat 10.5.2018]. Tillgänglig:

<<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:319807/FULLTEXT01.pdf>>.

Källström, Roger, 1993: *Kongruens i svenskan*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Norris, John M. & Ortega, Lourdes, 2000: Effectiveness of L2 Instruction: A Research Synthesis and Quantitative Meta-analysis. I: *Language Learning* [online, Wiley Online Library/Uleåborgs universitet], 50, S. 417–528. [Citerat 11.5.2018]. Tillgänglig:

<<https://onlinelibrary-wiley-com./doi/abs/10.1111/0023-8333.00136>>.

Paavilainen, Marika, 2010: ”Jag fick en pojke som kan spela inte”: Om negationens placering i finskspråkiga elevers inlärarvenska. I: *Svenskans beskrivning 30 i Stockholm 10.–11.10.2008* [online], red. av Cecilia Falk, Andreas Nord & Rune Palm. Åttonde upplagan. Stockholm: Taberg Media Group. S. 260–270. [Citerat 10.5.2018]. Tillgänglig: <<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:319807/FULLTEXT01.pdf>>.

Sandelin, Minna, 2012: Språkfärdighet vid universitet – inlärningsmål och bedömning. I: *Svenskan i Finland 13 i Vasa 4.5.2012* [online], red. av Siv Björklund, Harry Lönnroth & Nina Pilke. Publikationer från Vasa universitet. Rapporter 178. Vasa: Vaasan yliopisto. S. 180–190. [Citerat 10.5.2018]. Tillgänglig: <https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-409-4.pdf>.

Svenska språknämnden, 2016: *Språkriktighetsboken*. Andra upplagan. Riga: Livonia Print.

Tengelin, Kristina, 2012: *Undervisa ord eller undervisas av ord. Om att lära ut och lära in vokabulär i engelska som främmande språk*. Examensarbete avancerad nivå vid institutionen för kultur och kommunikation vid Linköpings universitet [online]. [Citerat 9.5.2018]. Tillgänglig: <<https://old.liu.se/ikk/exarb-inom-amnen-vid-ikk/examensarbeten-for-liu-e-press/1.349097/kristina-tengelin.pdf>>.

Tollola, Jonna, 2015: Peruskoulun ruotsin kielen opetus murroksessa: ketkä opettavat kuudesluokkalaisille ruotsia? I: *Kieliverkosto.fi* [online]. [Citerat 11.5.2018]. Tillgänglig: <<https://www.kieliverkosto.fi/fi/article/peruskoulun-ruotsin-kielen-opetus-murroksessa-ketka-opettavat-kuudesluokkalaisille-ruotsia>>.

Utbildningsstyrelsen, 2004: *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004* [online]. [Citerat 12.5.2018]. Tillgänglig: <<http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf>>.

Utbildningsstyrelsen, 2014: *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014* [online]. [Citerat 12.5.2018]. Tillgänglig: <https://www.oph.fi/download/166434_grunderna_for_laroplanen_verkkojulkaisu.pdf>.

Åberg, Anne-Maj, 2010, Svenskans ordföljd hos finska universitetsstuderande. I I: *Svenskans beskrivning 30 i Stockholm 10.–11.10.2008* [online], red. av Cecilia Falk, Andreas Nord & Rune Palm. Åttonde upplagan. Stockholm: Taberg Media Group. S. 368–377. [Citerat 11.5.2018]. Tillgänglig: <<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:319807/FULLTEXT01.pdf>>.

BILAGA. Enkät

Ilona Maijala
ilona.maijala@student oulu.fi

Kunskaper i kongruens hos universitetsstuderande och deras egen uppfattning om dessa kunskaper / Yliopisto-opiskelijoiden kongruenssitaidot ja oma käsitys taidoista

Kongruenssilla tarkoitetaan sitä, että lauseympäristö määrittää **adjektiivin** (esim. hauska, kaunis, lystikäs) tai/ja **pronominin** (esim. minä, sinä, hän) muodon.

NIMI (Käytetään ainoastaan itsearviointilomakkeen ja lähtötasotestin yhdistämistä varten. Tutkimuksen tekijälle päätyvät nimien sijaan numerot, joilla yhdistää lomake ja testi.)

_____.

IKÄ

_____.

SUKUPUOLI

mies

nainen

muu

ÄIDINKIELI

suomi

ruotsi

muu, mikä: _____.

MILLÄ LUOKALLA KOULUSSA OLET ALOITTANUT RUOTSIN KIELEN OPISKELUN? (Esim. viidennellä luokalla)

_____.

KAUANKO AIKAA ON SIITÄ, KUN OLET VIIMEKSI OPISKELLUT RUOTSIA? (Esim. 3,5 vuotta / 5 kuukautta)

_____.

MISSÄ OLET VIIMEKSI OPISKELLUT RUOTSIA? (Esim. kansalaisopistossa, kertauskurssi yliopistossa, lukiassa)

_____.

KIRJOITITKO YLIOPPILASKIRJOITUKSISSA RUOTSIN?

kyllä

en

En ole käynyt lukiota (ollenkaan/Suomessa).

VASTAA SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN

1. Ovatko seuraavien kohtien *adjektiivit* oikeassa/väärässä muodossa? Jos ne ovat väärin, mikä on oikea muoto?

a) en *stort* katt (suuri kissa)

Vastaus: _____.

b) ett *vackert* hus (kaunis talo)

Vastaus: _____.

c) mitt *stort* hus (minun suuri taloni)

Vastaus: _____.

d) de *vacker* blommorna (kauniit kukat)

Vastaus: _____.

e) vår *härlig* hund (meidän ihana koiramme)

Vastaus: _____.

f) denna *härliga* årstid (tämä ihana vuodenaika)

Vastaus: _____.

2. Ympyröi sopivin vaihtoehto. Virheiden löytäminen yllä olevista kohdista oli:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

3. Ovatko seuraavien kohtien *adjektiivit* oikeassa/väärässä muodossa? Jos ne ovat väärin, mikä on oikea muoto?

a) Du är *vackert*. (Sinä olet kaunis.)

Vastaus: _____.

b) Köttbullarna är *färdiga*. (Lihapullat ovat valmiita.)

Vastaus: _____.

c) Ditt svar är *dum*. (Vastauksesi on tyhmä.)

Vastaus: _____.

d) Språket i boken är *konstig*. (Kirjan kieli on kummallista.)

Vastaus: _____.

e) Jag tycker att Erik är *lustig*. (Minusta Erik on lystikäs.)

Vastaus: _____.

f) Att dansa salsa är *rolig*. (Salsan tanssiminen on hauskaa.)

Vastaus: _____.

4. Ympyröi sopivin vaihtoehto. Virheiden löytäminen yllä olevista kohdista oli:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

5. Millä seuraavista pronomineista viittaat edellisen lauseen *pääsanaan*: den/det/de/han?

a) *Klockan är brun. ____ är också stor.* (Kello on ruskea. Se on myös iso.)
Vastaus: _____.

b) *Läkaren kommer snart även om ____ har bråttom.* (Lääkäri tulee pian, vaikka hänellä on kiire.)
Vastaus: _____.

c) *Författarna gillar ofta att läsa och ____ är också bra på att skriva.* (Kirjailijat pitävät usein lukemisesta ja he ovat myös hyviä kirjoittamaan.)
Vastaus: _____.

d) *Tycker du om ditt jobb? ____ är intressant.* (Pidätkö työstäsi? Se on kiinnostava.)
Vastaus: _____.

e) *Erik är läkare. ____ jobbar på sjukhuset.* (Erik on lääkäri. Hän työskentelee sairaalassa.)
Vastaus: _____.

f) *Jag sitter på stolen. ____ är gul.* (Istun tuolilla. Se on keltainen.)
Vastaus: _____.

6. Ympyröi sopivin vaihtoehto. Vastaaminen yllä oleviin kohtiin oli:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

7. Ympyröi sopivin vaihtoehto.

a) Adjektiivin oikean muodon valinta *en-sukuisten* (esim. en flicka) sanojen kanssa on:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

b) Adjektiivin oikean muodon valinta *ett-sukuisten* (esim. ett bord) sanojen kanssa on:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

c) Adjektiivin oikean muodon valinta *monikon* (esim. pojkar) kanssa on:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

8. Ympyröi sopivin vaihtoehto. Kun itse kirjoitan ruotsiksi, adjektiivin oikean muodon valinta on:

1 = todella vaikeaa 2 = vaikeaa 3 = ei vaikeaa eikä helppoa 4 = helppoa 5 = todella helppoa

9. Kuvaile muutamalla lauseella ruotsin kielen kielioppitaitojasi.

10. Kommentoi mielellään muutamalla sanalla kyselyä.

**HYVÄKSYN, ETTÄ ANTAMIANI VASTAUKSIA VOIDAAN KÄYTTÄÄ MYÖS
JATKOSSA TUTKIMUSMATERIAALINA (ESIM. PRO GRADUSSA):**

KYLLÄ

EI

Kiitos vastauksistasi! ☺